

Nov Zakon o varovanju kulturne dediščine (ZVKD-2)

VIZ

Neja Škulj

SINDIKAT VZGOJE, IZOBRAŽEVANJA,

ZNANOSTI IN KULTURE SLOVENIJE

VIZ

Pomanjkljivosti trenutno veljavnega ZVKD-1

- Slabša preglednost oziroma nejasnost temeljnih konceptov varstva dediščine, nejasnost v zvezi s posebnim varstvom dediščine in postopkom njegove vzpostavitve,
- neustrezna ureditev poslovanja državnih in občinskih organov ter postopanja pravnih in fizičnih oseb v postopkih varstva dediščine (nepotrebne komunikacijske prakse (kot so obveznosti objave javnih naznanil v tisku,...)),
- ne omogoča sodelovanja deležnikov v postopkih varstva dediščine preko informacijskega sistema, kot je to že omogočeno v postopkih graditve in prostorskega načrtovanja, kar po nepotrebem podaljšuje postopke varstva dediščine,
- pomanjkljiva in zastarela ureditev področja muzejske dejavnosti (muzeji se zato spopadajo s številnimi sistemskimi, programskimi in kadrovskimi izzivi);
 - ni enotnih standardov, ni ureditve javne muzejske mreže za muzeje, ki izvajajo javno službo muzejev na državni ravni,
 - ni jasno določenih meril, ki bi zagotavljala strokovno, transparentno in odgovorno upravljanje muzejev in dediščine, s katero ti muzeji razpolagajo, in
 - ni ustrezno urejena razmejitev med državnimi, občinskimi in drugimi muzeji pri opravljanju državne javne službe muzejev ter njeno financiranje.

Vpeljava nove posodobljene definicije oziroma opredelitve muzejev (leta 2022, Mednarodni muzejski svet (angl. »*International Council of Museums*«):

Muzej definira kot

„Stalno neprofitno ustanovo, ki deluje v korist družbe, raziskuje, zbira, konservira, interpretira ter razstavlja snovno in nesnovno dediščino. Muzeji so odprti za javnost, dostopni in vključujoči ter spodbujajo raznovrstnost in trajnostni razvoj. Delujejo in komunicirajo etično, profesionalno in v sodelovanju s skupnostmi, pri čemer omogočajo raznovrstne izkušnje za izobraževanje, uživanje, premišljevanje in širjenje znanja.“

VIZ DEDIŠČINA

Drugi, tretji in četrti odstavek 1. člena (namen zakona) ZVKD-1:

(2) Dediščina so dobrine, podedovane iz preteklosti, ki jih Slovenke in Slovenci, pripadnice in pripadniki italijanske in madžarske narodne skupnosti in romske skupnosti, ter drugi državljanke in državljani Republike Slovenije opredeljujejo kot odsev in izraz svojih vrednot, identitet, etnične pripadnosti, verskih in drugih prepričanj, znanj in tradicij. Dediščina vključuje vidike okolja, ki izhajajo iz medsebojnega vplivanja med ljudmi in prostorom skozi čas.

(3) Dediščina se deli na materialno in nesnovno dediščino. Materialno dediščino sestavljata premična in nepremična dediščina.

(4) Celostno ohranjanje dediščine se uresničuje v razvojnem načrtovanju in ukrepih države, pokrajin in občin tako, da dediščino ob spoštovanju njene posebne narave in družbenega pomena vključujejo v trajnostni razvoj.

2. člen (dediščina) ZVKD-2:

(1) Dediščina so dobrine, podedovane iz preteklosti, ki imajo za prebivalke in prebivalce Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: prebivalci) poseben kulturni, zgodovinski, umetniški, znanstveni, estetski, antropološki ali družbeni pomen in ki jih prebivalci prepoznajo kot odraz svojih nenehno razvijajočih se vrednot, prepričanj, znanj in tradicij. Dediščina zajema vidike okolja, ki so rezultat vzajemnega delovanja med ljudmi in prostorom skozi čas.

(2) Dediščina je skupno dobro.

(3) Dediščina se deli na snovno in nesnovno dediščino. Snovno dediščino sestavljata premična in nepremična dediščina.

3. člen (varovanje dediščine in ukrepi njenega varstva) ZVKD-2

(1) Varovanje dediščine zagotavlja nadaljnji obstoj in obogatitev dediščine ter njeno celostno ohranjanje.

(2) Varovanje dediščine temelji na skrbi za dediščino in se zagotavlja predvsem z vzdrževanjem, obnovo, prenovo, uporabo, oživljanjem, upravljanjem, zaščito in ohranjanjem.

(3) Ukrepi varstva dediščine (v nadaljnjem besedilu: ukrepi varstva) so pravni, upravni, organizacijski, finančni in drugi ukrepi države in občin, namenjeni varovanju dediščine. Posamezne ukrepe varstva, razen pravnih in upravnih, lahko v skladu z določbami tega zakona izvajajo tudi drugi subjekti varstva.

6. člen (javni interes) ZVKD-2

(1) Javni interes na področju varovanja dediščine (v nadaljnjem besedilu: javni interes) je celostno ohranjanje dediščine za sedanje in prihodnje generacije.

(2) Javni interes se uresničuje zlasti z:

1. identificiranjem, dokumentiranjem, proučevanjem in interpretiranjem dediščine;
2. ohranjanjem, varovanjem dediščine in preprečevanjem škodljivih vplivov nanjo;
3. omogočanjem dostopa do dediščine in do informacij o njej;

...

7. člen (javna korist) ZVKD-2

(1) Za uresničitev javnega interesa in v skladu s previdnostnim načelom iz 14. člena tega zakona se lahko lastninska ali druga pravica na dediščini odvzame ali omeji v javno korist.

(2) Na podlagi tega zakona so predmet javne koristi za varovanje dediščine:

1. spomeniki;
2. varstvena območja dediščine;

...

73. člen (strategija varstva dediščine) ZVZD-1

(1) Strategija varstva dediščine (v nadaljnjem besedilu: strategija) na podlagi ocene ogroženosti dediščine in priložnosti za njen razvoj določi cilje, usmeritve in ukrepe celostnega ohranjanja dediščine, ki je predmet javne koristi. Strategijo pripravi ministrstvo v sodelovanju z resorji, katerih naloge segajo na področje varstva dediščine.

(2) Strategija je lahko del nacionalnega programa za kulturo ali samostojen razvojni dokument vlade. Če je samostojen razvojni dokument vlade, se sprejema za obdobje štirih let, pri čemer vsebuje tudi dolgoročne usmeritve, ki presegajo to obdobje.

(3) Strategija je podlaga za pripravo dokumentov razvojnega načrtovanja in določanje politik na področju kulture, urejanja prostora, varstva okolja, varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami, graditve, stanovanjskega in komunalnega gospodarstva, turizma, raziskovanja ter informacijske družbe, vzgoje, izobraževanja, usposabljanja in vseživljenjskega učenja.

8. člen (strategija varovanja dediščine) ZVKD-2

(1) Strategija varovanja kulturne dediščine (v nadaljnjem besedilu: strategija) v skladu z javnim interesom določa cilje, usmeritve in ukrepe za zagotavljanje nadaljnega obstoja in obogatitve dediščine ter njeno ohranjanje, vzdrževanje, obnovo, prenavo, uporabo, upravljanje, oživljanje in zaščito na ozemlju Republike Slovenije.

(2) Ministrica oziroma minister, pristojen za dediščino, (v nadaljnjem besedilu: minister) sprejme strategijo po pridobitvi mnenja Sveta za kulturno dediščino (v nadaljnjem besedilu: svet).

(3) Strategija je lahko del nacionalnega programa za kulturo ali samostojen razvojni dokument Vlade Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: vlada; za obdobje najmanj 4 let). ...

(4) Strategija je podlaga za pripravo dokumentov razvojnega načrtovanja in določanje politik na področju kulture, urejanja prostora, varstva okolja in narave, varstva v izrednih razmerah, graditve, stanovanjskega in komunalnega gospodarstva, turizma, ... ter drugih vsebinsko povezanih področjih.

(5) Minister lahko sprejme ločeno strategijo varovanja kulturne dediščine za posamezno zvrst dediščine, če oceni, da je to zaradi posebnosti njenega varovanja smotrn.

81. člen (javna služba varstva) ZVKD-1

(1) Dejavnost javne službe varstva obsega identificiranje, dokumentiranje, vrednotenje, interpretiranje in raziskovanje dediščine, ohranitev dediščine ter preprečevanje škodljivih vplivov nanjo, upravljanje dediščine, omogočanje dostopa do dediščine ali do informacij o njej, njeno predstavljanje javnosti in razvijanje zavesti o njej, razen če z zakonom ni določeno drugače.

(2) Dejavnosti javne službe varstva izvajajo zavod, državni in pooblašteni muzeji, izvajalci lokalnih javnih služb varstva dediščine in upravljavci dediščine.

(3) Natančen obseg izvajanja javne službe v določenem obdobju se določi v sklepu ali pogodbi o financiranju v skladu z zakonom, ki ureja uresničevanje javnega interesa za kulturo.

9. člen (javna služba varstva) ZVKD-2

VIZ

(1) Javna služba varstva obsega dejavnosti javne službe varstva nepremične, premične in nesnovne dediščine.

(2) V okviru javne službe varstva se zagotavlja tudi varstvo arheoloških ostalin.

(3) Dejavnost javne službe varstva opravljajo Javni zavod Republike Slovenije za varstvo kulturne dediščine Slovenije (v nadaljnjem besedilu: zavod), drugi državni zavodi s področja nepremične dediščine, državni in občinski muzeji ter muzeji s pooblastilom, Služba za premično dediščino in muzeje (v nadaljnjem besedilu: služba), Koordinator varstva nesnovne dediščine (v nadaljnjem besedilu: koordinator) in druge pravne in fizične osebe v skladu s tem zakonom.

(4) Natančen obseg izvajanja javne službe varstva v določenem obdobju se določi v sklepu ali pogodbi o financiranju v skladu z zakonom, ki ureja uresničevanje javnega interesa za kulturo.

VIZ

Nov oddelek: Načela

- Načelo skupne odgovornosti
- načelo medsebojnega spoštovanja
- načelo odpornosti in trajnostnega razvoja
- previdnostno načelo
- načelo skrbnega ravnanja
- načelo omejitve pravic
- načelo dostopnosti
- načelo transparentnosti
- načelo celostnega ohranjanja dediščine

25. člen (akt o varstvenih območjih dediščine) ZVKD-1

(1) Varstvena območja dediščine se določijo z namenom celostnega ohranjanja dediščine, preprečevanja njenega uničenja in okrnjenja njenih vrednot v prostoru na državni in lokalni ravni.

(2) Merila za določanje varstvenih območij dediščine so predvsem;

- skupen zgodovinski kontekst nepremične dediščine,
- sorodne morfološke značilnosti in vrednote dediščine v prostoru,
- topografska enovitost.

(3) Vlada določi vrste varstvenih območij dediščine ter varstvenih usmeritev in predpiše podrobnejša merila za njihovo določitev. ...

30. člen (varstvena območja dediščine) ZVKD-2

(1) Varstveno območje dediščine je območje, ki se določi z namenom celostnega ohranjanja nepremične dediščine, ki je zaradi svojih vrednosti in razvojnih potencialov pomemben del prostorskih ureditev.

(2) Merila za določitev varstvenih območij dediščine so predvsem:

- družbeni pomen dediščine,
- zgodovinski kontekst dediščine in
- značilnosti in vrednosti dediščine v prostoru.

(3) Vlada določi vrste varstvenih območij dediščine ter varstvenih usmeritev in predpiše podrobnejša merila za njihovo določitev.

...

10. člen (nacionalno bogastvo) ZVKD-1

(1) Nacionalno bogastvo je premičnina, ki sodi v eno od zvrsti dediščine, ki jih določa predpis iz petega odstavka tega člena, in ki poleg tega izpolnjuje eno ali več od naslednjih zahtev:

- ima status spomenika,
- je več kot 100 let stara arheološka najdba, ki izhaja iz izkopavanj ali najdišč na kopnem ali pod vodo na ozemlju Republike Slovenije,
- je več kot 100 let star sestavni del nepremičnega spomenika, ki je bil razstavljen,
- je inventarizirana kot del zbirke muzeja, vpisanega v razvid iz 87. člena tega zakona, kot del zbirke javnega arhiva ali javne knjižnice ali kot pritiklina ali del zbirke cerkve ali druge verske skupnosti ali
- ima za Republiko Slovenijo kulturno vrednost zaradi svojega pomena.

(2) V dvomu o tem, ali je določena premičnina nacionalno bogastvo iz druge do pete alineje prejšnjega odstavka, odloči minister.

...

37. člen (nacionalno bogastvo) ZVKD-2

(1) Nacionalno bogastvo je premična dediščina, ki je:

- inventarizirana kot del zbirke muzeja, ki je vpisan v razvid muzejev,
- inventarizirana kot del zbirke javnega arhiva, javne knjižnice ali cerkve oziroma druge verske skupnosti,
- arheološka najdba,
- pritiklina spomenika iz četrtega odstavka 21. člena tega zakona ali
- predmet ali zbirka posebnega pomena.

(2) Premična dediščina pridobi status nacionalnega bogastva na podlagi zakona.

45. člen (trgovanje) ZVKD-1

VIZ
(1) Kdor trguje s premično dediščino (v nadaljnjem besedilu: trgovec), ki sodi v zvrsti dediščine iz seznama v petem odstavku 10. člena tega zakona, mora biti registriran v skladu s predpisi, ki urejajo sodni register in standardno klasifikacijo dejavnosti, za dejavnost, iz katere je razvidno, da trguje s premično dediščino.

(2) Trgovec mora voditi evidenco nabave in prodaje ter drugih poslov z dediščino. Namen evidence je zagotovitev sledljivosti prodaje dediščine zaradi preprečevanja protipravnih dejanj v zvezi z njo.

(3) V evidenco iz prejšnjega odstavka se vpisujejo podatki o izvoru dediščine, opis in prodajna cena ter podatki o lastniku ali posestniku in kupcu dediščine. Prodajalec mora seznaniti kupca z možnostjo omejitve iznosa oziroma izvoza.

(4) Kot podatki o lastniku in kupcu v evidenci prodaje iz prejšnjega odstavka se štejejo firma ter sedež, če gre za pravno osebo, oziroma osebno ime in naslov prebivališče, kadar gre za fizično osebo.

(5) Trgovec mora z dolžno skrbnostjo preveriti izvor dediščine.

(6) Minister določi način vodenja in nadzora nad evidenco iz drugega odstavka.

(7) Evidenca iz drugega odstavka tega člena se hrani trajno.

1. oddelek Trgovanje (VII. Poglavje) ZVKD-2

98. člen (opravljanje dejavnosti)

(1) Pravne in fizične osebe lahko opravljajo dejavnost trgovanja s premično dediščino (v nadaljnjem besedilu: trgovanje z dediščino), če so vpisane v razvid iz 174. člena tega zakona (v nadaljnjem besedilu: trgovec).

(2) Trgovec se vpiše v razvid z vložitvijo predloga za vpis pri ministrstvu. Predlog vsebuje podatke iz drugega odstavka 174. člena tega zakona in se lahko vložijo elektronsko, osebno ali po pošti.

(3) Ministrstvo trgovca obvesti o vpisu v razvid iz 174. člena tega zakona.

99. člen (obveznosti trgovca)

(1) Trgovec preverja izvor dediščine z dolžno skrbnostjo in vodi evidenco nabave in prodaje ter drugih poslov z dediščino.

(2) Trgovec mora kupca dediščine pred sklenitvijo pogodba na jasn in razumljiv način seznaniti z:

- možnostjo omejitve iznosa oziroma izvoza dediščine
- izvedenim preverjanjem izvora dediščine in
- razpoložljivo dokumentacijo in informacijami o izvoru dediščine.

NOVO 107. člen (imuniteta pred zasegom)

(1) Minister lahko v soglasju z ministrico oziroma ministrom, pristojnim za zunanje zadeve, tuji pravni osebi javnega prava podeli imuniteto pred zasegom premične dediščine ali kulturne dediščine druge države, ki jo ima tuja pravna oseba javnega prava v posesti kot lastnik ali na drugi zakoniti podlagi (v nadaljnjem besedilu: imuniteta pred zasegom).

(2) Imuniteta pred zasegom preprečuje izdajo kateregakoli ukrepa v civilnem sodnem postopku ali upravnem postopku, ki bi preprečeval ali omejeval razpolaganje s dediščino iz prejšnjega odstavka.

(3) Imuniteta pred zasegom se podeli za namen posoje dediščine iz prvega odstavka tega člena zaradi njenega razstavljanja v muzejih, vpisanih v razvid muzejev iz 137. člena tega zakona, na ozemlju Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: posojena kulturna dediščina).

- + Pogoji za podelitev
- + postopek podelitve

VIZ

43. člen ZVKD-1 (pospeševanje mobilnosti zbirk)

(1) Za pospeševanje mobilnosti zbirk lahko vlada prevzame jamstvo za povračilo škode lastnikom ali upravljavcem zbirk zaradi poškodovanja, uničenja ali izgube muzejskega, knjižničnega ali arhivskega gradiva, tudi če jo povzročijo tretje osebe, in sicer za:

- razstavljanje v tujini, če gradivo posoja organizacija, ki se financira iz državnega proračuna, in če jamstva ne prevzame organizator,
- izposoja tujega gradiva za razstave v Republiki Sloveniji, ki jih organizira organizacija, financirana iz državnega proračuna, vendar le za škodo, ki je nastala v Republiki Sloveniji.

(2) Država lahko jamči za povrnitev škode na podlagi prejšnjega odstavka največ do 80 odstotkov vrednosti škode.

(3) Skupna višina jamstev iz tega člena na letni ravni se določi s predpisi o izvajanju državnega proračuna.

(4) Država ima v primeru plačila škode iz prvega odstavka pravico zahtevati vračilo plačanih zneskov z zakonitimi zamudnimi obrestmi od tistega, ki je škodo povzročil.

111. člen (jamstvo za povračilo škode) ZVKD-2

(1) Vlada lahko za premično dediščino in kulturno dediščino drugih držav, ki je razstavljena na začasni razstavi v muzeju v Republiki Sloveniji ali v tujini (v nadaljnjem besedilu: razstavljena kulturna dediščina), izda jamstvo za povračilo neposredne materialne škode lastnikom ali upravljavcem razstavljene kulturne dediščine zaradi njenega poškodovanja, uničenja ali izgube (v nadaljnjem besedilu: jamstvo za povračilo škode).

(2) Jamstvo za povračilo škode se lahko izda za:

- razstave v tujini, če razstavljeno kulturno dediščino posoja pristojni muzej in če jamstva za povračilo škode ne prevzame organizator razstave v tujini, in
- razstave v Republiki Sloveniji, ki jih organizira in si razstavljeno kulturno dediščino iz tujine izposoja pristojni muzej, vendar le za škodo, ki je nastala v Republiki Sloveniji.

(3) Država lahko jamči za povračilo škode na podlagi prvega odstavka tega člena največ do 80 odstotkov višine škode.

112. člen (postopek izdaje jamstva za povračilo škode) ... + lastnost jamstva, regresni zahtevki

SVET ZA KULTURNO DEDIŠČINO, 116. člen

(1) Svet za kulturno dediščino (v nadaljevanju; svet) ustanovi minister kot strokovno posvetovalno telo na področju varovanja dediščine.

(2) Svet opravlja zlasti naslednje naloge:

- pripravlja mnenja in priporočila glede zakonodaje, strategije in programov varovanja dediščine in spremlja njihovo izvajanje;
- povezuje in omogoča izmenjavo informacij in znanj med strokovnjaki, zavodi in organizacijami ter drugimi deležniki na področju varovanja dediščine;
- obravnava pomembna vprašanja, povezana z varovanjem dediščine, in spodbuja programe za razvijanje zavesti o dediščini;
- podpira vključevanje javnosti in lokalnih skupnosti v procese varovanja in promocije dediščine;
- spremlja mednarodne programe in politike, ki pomembno vplivajo na varovanje dediščine, in daje pobude in predloge s področja svojega dela.

(2) V svet imenuje minister 11 strokovnjakinj ali strokovnjakov oziroma predstavnic ali predstavnikov s področja varovanja dediščine. Po eno članico oziroma člana sveta imenuje na predlog:

1. strokovnih združenj s področja muzejev;
 2. strokovnih združenj s področja konservatorstva in restavratorstva;
 3. zavoda; 4. službe; 5. koordinatorja; 6. združenja občin; 7. visokošolskih in raziskovalnih organizacij s programi na področju dediščine; 8. strokovnih zbornic s področja prostorskega načrtovanja, arhitekture in krajinske arhitekture; 9. strokovnih združenj s področja arhivske dejavnosti; 10. strokovnih združenj s področja knjižnične dejavnosti; 11. nevladnih organizacij v javnem interesu na področju varovanja kulturne dediščine.
- + načelo uravnotežene zastopanosti spolov; mandat petih let z možnostjo ponovnega imenovanja; delo članov je častno, pravica do povračila potnih stroškov; sklep ministra o ustanovitvi sveta.

83. člen (Zavod za varstvo kulturne dediščine) ZVKD-1

- (1) Zavod za varstvo kulturne dediščine je javni zavod, ki ga država ustanovi za izvajanje javne službe varstva nepremične dediščine v skladu s tem zakonom.
- (2) Zavod ima Službo za kulturno dediščino in Center za konservatorstvo.
- (3) Služba za kulturno dediščino s svojimi organizacijskimi enotami zajema ozemlje celotne države .

XI. POGlavJE: ZAVOD ZA VARSTVO KULTURNE DEDIŠČINE**117. člen (zavod)**

Zavod je javni zavod, ki ga država ustanovi za izvajanje javne službe varstva nepremične dediščine in z njo povezane premične in nesnovne dediščine.

118. člen (organiziranost zavoda)

(1) Zavod ima območne enote, Restavratorski center, Center za preventivno arheologijo in Center za razvoj (v nadaljnjem besedilu: organizacijska enota zavoda).

(2) Število in meje območnih enot določi minister.

119. člen (organizacijske enote)

(1) Organizacijska enota ima vodjo, ki organizira in vodi delo ter poslovanje organizacijske enote in je odgovoren za strokovnost njenega dela.

(2) Vodja organizacijske enote je imenovan za dobo pet let in je lahko po poteku te dobe ponovno imenovan.

...

Mreža slovenskih muzejev, 132. člen ZVKD-2

VIZ

(1) Svet za kulturno dediščino (v nadaljevanju; svet) ustanovi minister kot strokovno posvetovalno telo na področju varovanja dediščine.

(2) Svet opravlja zlasti naslednje naloge:

- pripravlja mnenja in priporočila glede zakonodaje, strategije in programov varovanja dediščine in spremlja njihovo izvajanje;
- povezuje in omogoča izmenjavo informacij in znanj med strokovnjaki, zavodi in organizacijami ter drugimi deležniki na področju varovanja dediščine;
- obravnava pomembna vprašanja, povezana z varovanjem dediščine, in spodbuja programe za razvijanje zavesti o dediščini;
- podpira vključevanje javnosti in lokalnih skupnosti v procese varovanja in promocije dediščine;
- spremlja mednarodne programe in politike, ki pomembno vplivajo na varovanje dediščine, in daje pobude in predloge s področja svojega dela.

(2) V svet imenuje minister 11 strokovnjakinj ali strokovnjakov oziroma predstavnic ali predstavnikov s področja varovanja dediščine. Po eno članico oziroma člana sveta imenuje na predlog:

1. strokovnih združenj s področja muzejev;
 2. strokovnih združenj s področja konservatorstva in restavratorstva;
 3. zavoda; 4. službe; 5. koordinatorja; 6. združenja občin; 7. visokošolskih in raziskovalnih organizacij s programi na področju dediščine; 8. strokovnih zbornic s področja prostorskega načrtovanja, arhitekture in krajinske arhitekture; 9. strokovnih združenj s področja arhivske dejavnosti; 10. strokovnih združenj s področja knjižnične dejavnosti; 11. nevladnih organizacij v javnem interesu na področju varovanja kulturne dediščine.
- + načelo uravnotežene zastopanosti spolov; mandat petih let z možnostjo ponovnega imenovanja; delo članov je častno, pravica do povračila potnih stroškov; sklep ministra o ustanovitvi sveta.

MY CAREERS
IS IN RUINS.
I'M AN
ARCHAEOLOGIST

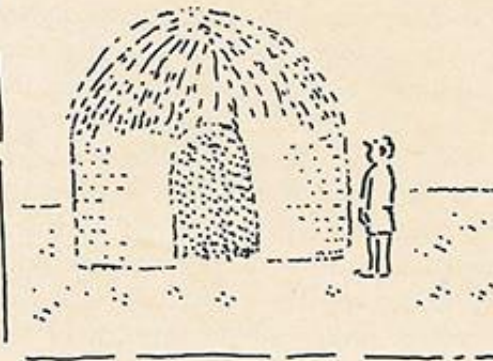

HVALA ZA POZORNOST!

THOSE WERE THE DAYS

WORLD'S TALLEST BUILDING

WORLD'S FASTEST SHIP

WORLD'S RICHEST MAN

